

Renata Biadacz

Finansowanie regionalnych programów operacyjnych na lata 2007–2013

Wstęp

Polska po przystąpieniu do Unii Europejskiej stała się w pełnym zakresie uczestnikiem i beneficjentem¹ jednolitego rynku europejskiego. Stawia to przed naszym krajem ogromne możliwości rozwojowe, ale zmusza także do stawienia czoła nowym wyzwaniom. Pełne bowiem wykorzystanie zdolności rozwojowych jest możliwe tylko w warunkach przyśpieszenia wzrostu gospodarczego i kontynuacji trendu wzmocnienia spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej z pozostałymi krajami i regionami UE.

Wraz z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej zmieniła się struktura funduszy unijnych. Na pierwszy plan wysunęły się obecnie fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności.

Podstawowym aktem prawnym w zakresie realizacji polityki regionalnej i funduszy strukturalnych jest Rozporządzenie Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21.06.1999 r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych. W oparciu o zapisy tego rozporządzenia oraz aktów wykonawczych do tego rozporządzenia odbywa się proces przygotowywania i wdrażania programów finansowanych z funduszy strukturalnych. Rozporządzenie to stanowi zatem punkt wyjścia dla wszelkiego rodzaju działań podejmowanych w Polsce, których źródłem finansowania są dostępne od momentu akcesji fundusze strukturalne².

Celem niniejszego artykułu jest przybliżenie istoty polityki regionalnej, założeń Narodowego Planu Rozwoju oraz scharakteryzowanie programów operacyjnych realizowanego w chwili obecnej – Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego oraz regionalnych programów operacyjnych. Pozwoli to na pełniejsze zrozumienie możliwości finansowania regionalnej polityki Unii Europejskiej.

¹ W przypadku programów współfinansowanych z funduszy strukturalnych (zgodnie z art. 2 Ustawy o Narodowym Planie Rozwoju z dnia 20.04.2004 r.) beneficjent to osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, uprawniona do ubiegania się o pomoc finansową z funduszy strukturalnych.

² Powyższe rozporządzenie stanowi uwiecznienie debaty na temat kształtu unijnej polityki regionalnej na lata 2000/2006.

1. Cele wspólnotowej polityki regionalnej do roku 2000

Rozwój europejskiej polityki regionalnej i doświadczenia ostatnich trzydziestu kilku lat dowodzą, że w Unii Europejskiej systematycznie zwiększa się rola polityki rozwoju regionalnego.

W europejskiej polityce regionalnej wyróżnia się trzy okresy, w których programuje się politykę strukturalną. Cele europejskiej polityki strukturalnej dzielą się na horyzontalne, dotyczące wyodrębnionej grupy ludności UE, bez względu na region zamieszkania, i regionalne, przyznające pomoc określonemu regionowi, który spełnia warunki do uzyskania pomocy wspólnotowej [2, s. 51]. Cele te po raz pierwszy zostały sklasyfikowane w ramach reformy wspólnotowych funduszy strukturalnych, której wdrażanie rozpoczęło się na początku 1989 r. i trwało do 1993 r. Równocześnie realizowany był pierwszy, oparty na nowych zasadach, wieloletni program finansowania wspólnej polityki strukturalnej. W końcowej jego fazie, w roku 1993, przyjęto nowe regulaminy poszczególnych wspólnych funduszy, które wykorzystano w procesie tworzenia drugiego programu, obejmującego lata 1994–1999 [1, s. 387]. W początkowym okresie realizacji europejskiej polityki regionalnej ustanowionych zostało na lata 1989–1993 5 celów, następnie poszerzono go o cel szósty oraz o cel traktowany od 1993 roku jako wyodrębniony – pomoc rybołówstwu, finansowaną przez tzw. Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa [1, s. 389].

W tabeli 1 zaprezentowano definicje celów europejskich funduszy strukturalnych w 1988 roku i po korektach w 1993 roku.

Tabela 1. Definicje celów europejskich funduszy strukturalnych w 1988 roku i po korektach w 1993 roku

Nr celu	Kryteria z 1988 r.	Kryteria z 1993 r.
Cel 1	Strukturalne dostosowanie regionów zacofanych w rozwoju	Strukturalne dostosowanie regionów zacofanych w rozwoju
Cel 2	Restrukturyzacja obszarów dotkniętych upadkiem przemysłu	Restrukturyzacja obszarów dotkniętych upadkiem przemysłu
Cel 3	Zwalczanie długoterminowego bezrobocia	Zwalczanie długoterminowego bezrobocia oraz ułatwanie młodzieży, a także innym grupom poszkodowanym dostępu do rynku pracy
Cel 4	Ułatwianie młodzieży dostępu do rynku pracy	Przystosowanie siły roboczej do zmian w systemie produkcji
Cel 5	Wspieranie rozwoju obszarów wiejskich:	Wspieranie rozwoju obszarów wiejskich:
5a	— dostosowanie struktury agrarnej	przyśpieszanie dostosowania struktury agrarnej i gospodarki rybnej
5b	— rozwój obszarów wiejskich	ułatwianie strukturalnego dostosowania obszarów wiejskich
Cel 6	— (brak tego celu)	Wspieranie regionów z niską gęstością zaludnienia (kryterium z 1995 roku)

Źródło: [10, s.14 wg [2, s.57]].

Realizowane w latach 1994–1999 cele o charakterze regionalnym – dotyczące tylko regionów zacofanych – to cele 1, 2, 5 b i 6, zaś o charakterze horyzontalnym – dla wszystkich regionów i państw – to cele 3, 4 i 5 a.

2. Cele wspólnotowej polityki regionalnej w latach 2000–2006

Reforma z 1999 roku wprowadziła podział środków finansowych pomiędzy poszczególne cele polityki strukturalnej, który powinien umożliwić osiągnięcie znacznej koncentracji wydatków na celu 1 oraz na regionach zacofanych. Wspólnota zredukowała ilość celów w polityce strukturalnej do trzech, zwiększając koncentrację środków na politycznym celu 1³.

Celem strategicznym polityki regionalnej w latach 2000–2006 jest likwidacja różnic w rozwoju pomiędzy poszczególnymi regionami, czyli osiągnięcie społecznej i gospodarczej spójności. Za pośrednictwem właściwych instrumentów finansowych Wspólnota podejmuje szereg działań prorozwojowych wspierających regiony najbiedniejsze i borykające się z problemami strukturalnymi. Określenie priorytetowych obszarów interwencji w zakresie wdrażania polityki regionalnej należy do kompetencji państw członkowskich. Niemniej jednak Unia Europejska wymaga, aby przy podejmowaniu działań zmierzających do realizacji celów polityki regionalnej zostały uwzględnione pewne wspólne dla wszystkich regionów założenia. Chodzi przede wszystkim o takie wdrażanie polityki regionalnej, które przyczyniać się będzie do harmonijnego i zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej, rozwoju zatrudnienia i zasobów ludzkich, ochrony i poprawy stanu środowiska oraz eliminowania nierówności i promowania równego traktowania kobiet i mężczyzn⁴. Wymienione obszary określa się jako horyzontalne polityki wspólnotowe⁵. Podejmowane działania ujęte są w sformalizowane ramy tzw. dokumentów programowych. Wzajemna koordynacja pomiędzy działaniami finansowymi z funduszy strukturalnych oraz z innych instrumentów finansowania polityki regionalnej powinna zostać zapewniona już na etapie tzw. programowania. Celem programowania jest wypracowanie wieloletnich planów rozwoju, podstaw wsparcia wspólnoty, jednolitych dokumentów programowych oraz programów operacyjnych.

Zgodnie z zasadą programowania, w pierwszej kolejności państwo członkowskie przygotowuje tzw. plan rozwoju. Plan rozwoju jest kompleksową analizą sytuacji społecznej i gospodarczej danego kraju. Określa on podstawowe problemy i bariery rozwojowe, z jakimi boryka się państwo członkowskie. Jednocześnie autorzy planu rozwoju określają w nim strategię oraz zasadnicze potrzeby, w tym także planowane wykorzystanie środków strukturalnych, które umożliwią osiągnięcie wyznaczonych w tym dokumencie celów. Cele te powinny być spójne z celem priorytetowym wspólnotowej polityki regionalnej, którym objęty jest kraj lub region, dla którego przygotowany jest plan rozwoju (por. [3, s. 84]).

W ramach planu rozwoju państwa członkowskie podają zarówno informacje na temat planowanego wykorzystania każdego z funduszy strukturalnych, dotyczące m.in. wielkości wnioskowanego wkładu finansowego, jak i zarys planowanych programów operacyjnych z uwzględnieniem ich celów oraz głównych kierunków działań.

³ Art. 7 Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21.06.1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych.

⁴ Art. 1 Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21.06.1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych.

⁵ Art. 12 Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21.06.1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych; [1, s. 93].

Działania strukturalne Unii Europejskiej realizowane są głównie za pośrednictwem funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności, Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej i Europejskiego Banku Inwestycyjnego⁶. W skład funduszy strukturalnych wchodzi:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Europejski Fundusz Społeczny (EFS),
- Sekcja Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej,
- Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (FIWR) (por. [11, s. 16–17; 3, s. 83]).

Wykorzystanie funduszy strukturalnych do realizacji celów priorytetowych polityki spójności społeczno-ekonomicznej przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Wykorzystanie funduszy strukturalnych do realizacji celów priorytetowych UE w latach 2000–2006

Rodzaje celów priorytetowych	Fundusze strukturalne
Cel 1 – promowanie rozwoju i dostosowań strukturalnych w regionach słabiej rozwiniętych	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Sekcja Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (FIWR)
Cel 2 – wspieranie gospodarczej i społecznej konwersji obszarów mających problemy strukturalne	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Sekcja Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej,
Cel 3 – wspieranie adaptacji i modernizacji polityk i systemów kształcenia, szkolenia i zatrudnienia	Europejski Fundusz Społeczny (EFS),

Źródło: [9, s. 251].

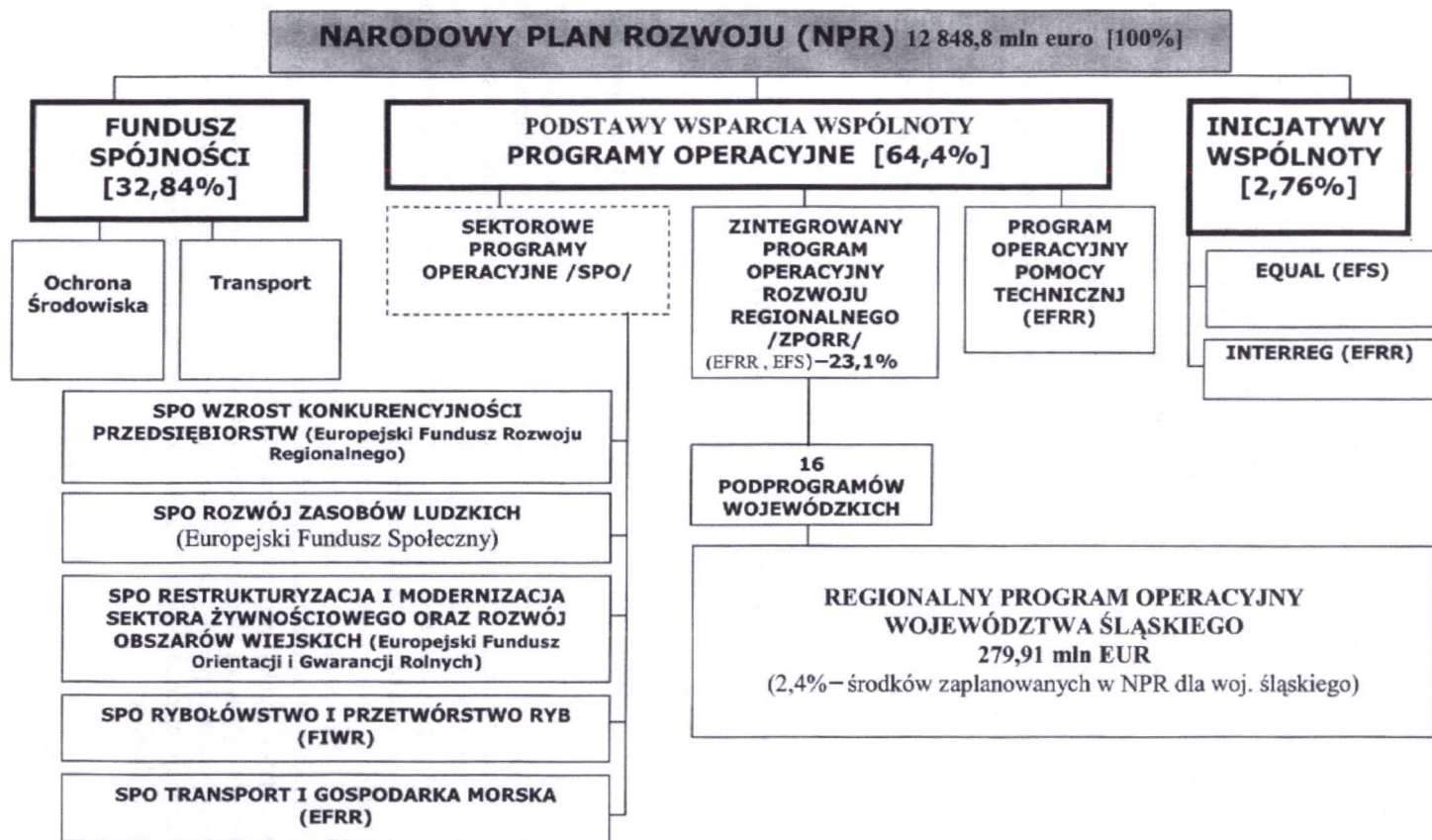
Narodowy Plan Rozwoju dla Polski zaprezentowano na rysunku 1.

Celem strategicznym polskiego Narodowego Planu Rozwoju (NPR) na lata 2004–2006, jest rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym (por. [4, s. 51]).

Jednym z programów operacyjnych realizujących w chwili obecnej postulat rozwojowy Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004–2006 – „Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów”⁷ – jest Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR). Zarządzanie Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego usytuowane jest na poziomie krajowym, jednakże jego programowanie i wdrażanie w dużej mierze odbywa się na poziomie regionalnym. Realizacja ZPORR współfinansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem ZPORR jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów

⁶ Art.1 Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21.06.1999 r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych.

⁷ Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004–2006 (NPR), przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14.01.2003 r.

Rys. 1. Narodowy Plan Rozwoju. Źródło: [5].

oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyjać długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej, terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską⁸.

Osiągnięcie strategicznego celu ZPORR ma sprzyjać wzrostowi gospodarczemu, przekształceniom strukturalnym regionów, wzrostowi urbanizacji, zwiększeniu mobilności przestrzennej ludności oraz zwiększeniu poziomu wiedzy i dostępu społeczeństwa i podmiotów gospodarczych do najnowocześniejszych technologii. Osiągnięcie powyższego celu następuje w drodze realizacji każdego z piętnastu działań programu, stanowiących konkretyzację trzech priorytetów (por. m.in. [8, s. 221–222]):

- 1) rozbudowy i modernizacji infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów,
- 2) wzmocnieniu regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich,
- 3) rozwojowi lokalnemu.

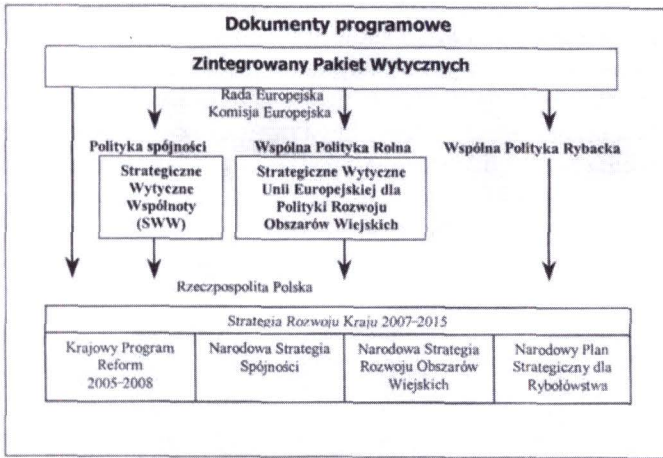
Realizacja celu strategicznego NPR wymusza w nadchodzących latach zwrócenie dużej uwagi na zagadnienia publicznego wsparcia przedsiębiorstw zarówno produkcyjnych, jak i usługowych oraz ich otoczenia. Wspomaganie konkurencyjności gospodarki wymaga koncentracji środków finansowych, przede wszystkim na wspomaganie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie tworzenia i wdrożenia innowacji produktowej i technologicznej [4, s. 52].

3. Cele wspólnotowej polityki regionalnej w latach 2007–2013

Obowiązek zdefiniowania najbardziej pilnych problemów strukturalnych oraz przygotowania poszczególnych dokumentów na lata 2007–2013 należy do państw członkowskich.

Najważniejszym z dokumentów jest Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007–2013. Dokument ten jest przyjmowany przez Komisję Europejską w porozumieniu z zainteresowanym państwem członkowskim. Zawiera on strategię i priorytety wspólnych działań Unii Europejskiej i danego kraju członkowskiego, ich szczegółowe cele oraz finansową alokację poszczególnych funduszy strukturalnych, jak i innych środków publicznych. Strategia Rozwoju Kraju stanowi punkt wyjścia do opracowania Narodowej Strategii Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia). Dokument ten wiąże obie strony, tj. kraj członkowski oraz Komisję Europejską. Określa on generalne ramy pomocy z funduszy strukturalnych i innych instrumentów finansowych dla danego kraju członkowskiego. Z punktu widzenia późniejszej koordynacji funduszy ten etap programowania należy uznać za kluczowy, podejmowane są bowiem decyzje, które de facto określają całą strukturę pomocy unijnej przekazywanej dla danego kraju członkowskiego lub regionu kraju członkowskiego. Na rysunku 2 zobrazowano architekturę całości podejmowanych działań.

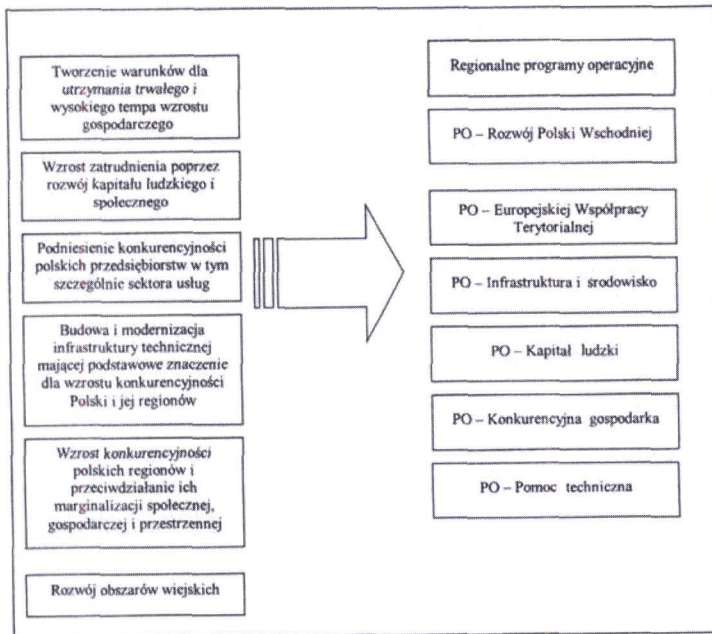
⁸ ZPORR – uzupełnienie Programu przygotowane zgodnie z zasadami programowania Funduszy Strukturalnych, wersja z 14.04.2003 r., Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej. Dokument ten został przygotowany zgodnie z wytycznymi zawartymi w art. 18 Rozporządzenia Rady UE nr 1260 z dnia 12.06.1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych.

Rys. 2. Schemat (architektura) całości działań. Źródło: [6].

Kolejne dokumenty opracowywane w ramach procesu programowania są już uszczegóławianiem zapisów zawartych w Narodowej Strategii Spójności, której wstępny projekt został przyjęty przez Radę Ministrów 14 lutego 2006 r.

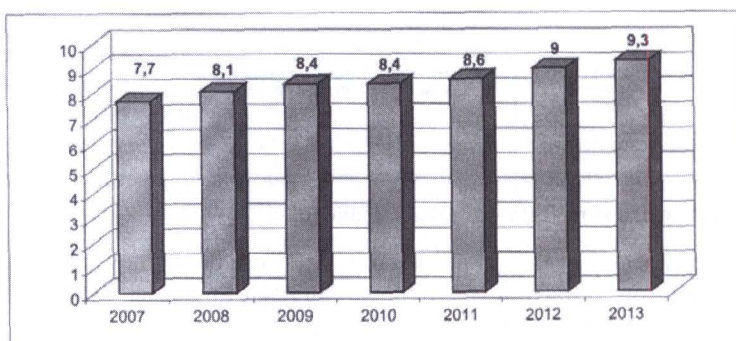
Celem strategicznym NSRO jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki, opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej Polski w ramach Unii Europejskiej i wewnątrz kraju. Szczegółowe cele Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia przedstawiono na rysunku 3.

Rys. 3. Układ celów NSRO i programów operacyjnych. Źródło: [6].

Zgodnie z Narodową Strategią Spójności (NSRO) zaplanowana na lata 2007–2013 łączna wielkość zaangażowanych środków finansowych wyniesie ok. 85,6 mld euro (w tym ok. 69,3 mld euro stanowić będzie wkład publiczny). Z sumy tej wielkość alokacji środków wspólnotowych to 59,5 mld euro (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności). Natomiast około 9,7 mld euro stanowi publiczny wkład krajowy w projekty współfinansowane ze źródeł budżetu Wspólnoty.

Na rysunku 4 przedstawiono wielkość środków strukturalnych dla Polski w poszczególnych latach.

Rys. 4. Środki strukturalne dla Polski na lata 2007–2013 (w mld euro). Źródło: [6].

W porównaniu do NPR na lata 2004–2006 zauważalna jest silna decentralizacja programów operacyjnych. Dotychczasowy Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego zostanie zastąpiony przez 16 regionalnych programów operacyjnych. Programy Rozwój Zasobów Ludzkich i Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw zostały rozdzielone na kilka bardziej szczegółowych programów operacyjnych. W tabeli 1 pokazano podział środków finansowych na poszczególne programy operacyjne.

Tabela 3. Podział środków finansowych na programy operacyjne wg projektu NSRO na lata 2007–2013

Programy operacyjne	Wielkość alokacji (mln euro)	Procentowa wielkość alokacji
Regionalne Programy Operacyjne	15 985,50	26,8%
PO Rozwoju Polski Wschodniej	2 161,60	3,6%
PO Europejskiej Współpracy Terytorialnej	576,00	1%
PO Infrastruktura i środowisko	21 275,20	35,7%
PO Kapitał ludzki	8 125,90	13,7%
PO Konkurencyjna gospodarka	7 004,90	11,7%
PO Pomoc techniczna	216,70	0,4%
Rezerwa krajowa	2 001,00	3,4%
Rezerwa na pokrycie nadzwyczajnych strat i nieprzewidzianych wydatków	400,20	0,7%
Rezerwa wykonania	1 786,00	3%
Razem NSRO	59 533,00	100,0%

Źródło: [6]. Najwięcej środków przeznaczonych zostanie na programy operacyjne Infrastruktura i środowisko (35,7%) oraz regionalne programy operacyjne (26,8%). Najmniej natomiast na programy operacyjne związane z Europejską Współpracą Terytorialną oraz Rozwojem Polski Wschodniej.

Narodowa Strategia Spójności będzie wdrażana przy pomocy programów operacyjnych (PO), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz przy pomocy regionalnych programów operacyjnych (RPO), zarządzanych przez Samorządy poszczególnych województw.

4. Finansowanie regionalnych programów operacyjnych

Podstawowym celem RPO będzie podnoszenie konkurencyjności regionów i promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez tworzenie korzystnych warunków dla inwestycji regionalnych i lokalnych. Działania określone w RPO są koordynowane z podejmowanymi w ramach pozostałych programów operacyjnych. Głównymi grupami beneficjentów RPO są jednostki samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorcy.

Obecnie w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego trwają prace nad oceną merytoryczną poszczególnych RPO. Jednocześnie w województwach odbywają się konferencje konsultacyjne Narodowej Strategii Spójności i regionalnych programów operacyjnych.

Regionalne programy operacyjne (RPO) zostaną przyjęte dla każdego z województw osobno. Będą to dokumenty, na których podstawie będą dzielone w poszczególnych regionach w latach 2007–2013 pieniądze z Unii Europejskiej.

Nad nowymi programami pracują wszyscy – przedstawiciele gmin, powiatów, organizacji społecznych i gospodarczych oraz innych ważnych środowisk społeczności lokalnych w każdym województwie osobno. By programy były jak najlepiej przygotowane powołano m.in. powiatowe zespoły robocze, prowadzone przez starostów poszczególnych powiatów. Ostateczny kształt dokumentu władze każdego z województw negocjuwać będą z Komisją Europejską i to od ich wyników w dużej mierze zależeć będzie, na jakie cele będzie można wykorzystać środki unijne.

Istotne zmiany, które nastąpiły w RPO 2007–2013 w ostatnim czasie, są w znacznym stopniu spowodowane rezygnacją z priorytetu finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, co wiąże się z koniecznością zachowania jednofunduszowości programu. Z uwagi na tematyczne zawężenie priorytetów oraz działań finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego znacznie wzrosła ich liczba. Konieczne było również dokonanie zmian w tabelach finansowych oraz korekta rozdziałów dotyczących m.in. diagnozy stanu społeczno-gospodarczego regionów, pomocy publicznej dla danych województw i systemu wdrażania [14].

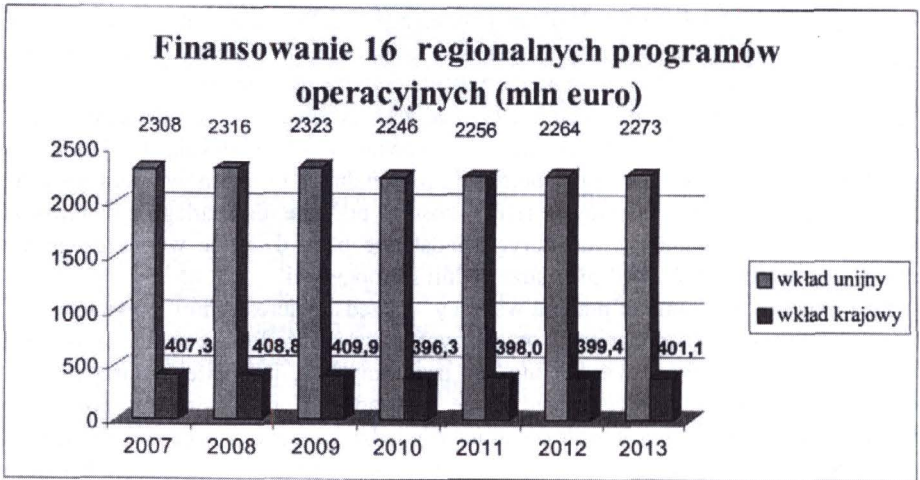
W ramach RPO wsparciem zostaną objęte⁹:

- Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość.
- Społeczeństwo informacyjne.
- Inicjatywy lokalne w zakresie zatrudnienia i rozwoju oraz wsparcie struktur świadczących usługi lokalne w tworzeniu nowych miejsc pracy.

⁹ Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007–2013, wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, luty 2006, s. 97.

- Środowisko.
 - Zapobieganie i zwalczanie zagrożeń przyrodniczych i technologicznych.
 - Turystyka.
 - Inwestycje w kulturę.
 - Inwestycje w transport.
 - Inwestycje energetyczne.
 - Inwestycje w kształcenie (zwłaszcza zawodowe).
 - Inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia oraz w infrastrukturę społeczną.
- Opcjonalnie w ramach RPO można będzie realizować inwestycje z zakresu:
- Wsparcia obszarów problemowych wybranych miast
 - Współpracy międzyregionalnej.

Na działania te dla 16 regionalnych programów operacyjnych przeznaczona została kwota 18, 8 mln euro. Z czego wkład unijny stanowi kwota 15,98 mln euro , a krajowy 2,82 mln euro. Wielkość środków przedstawiono na rysunku 5.

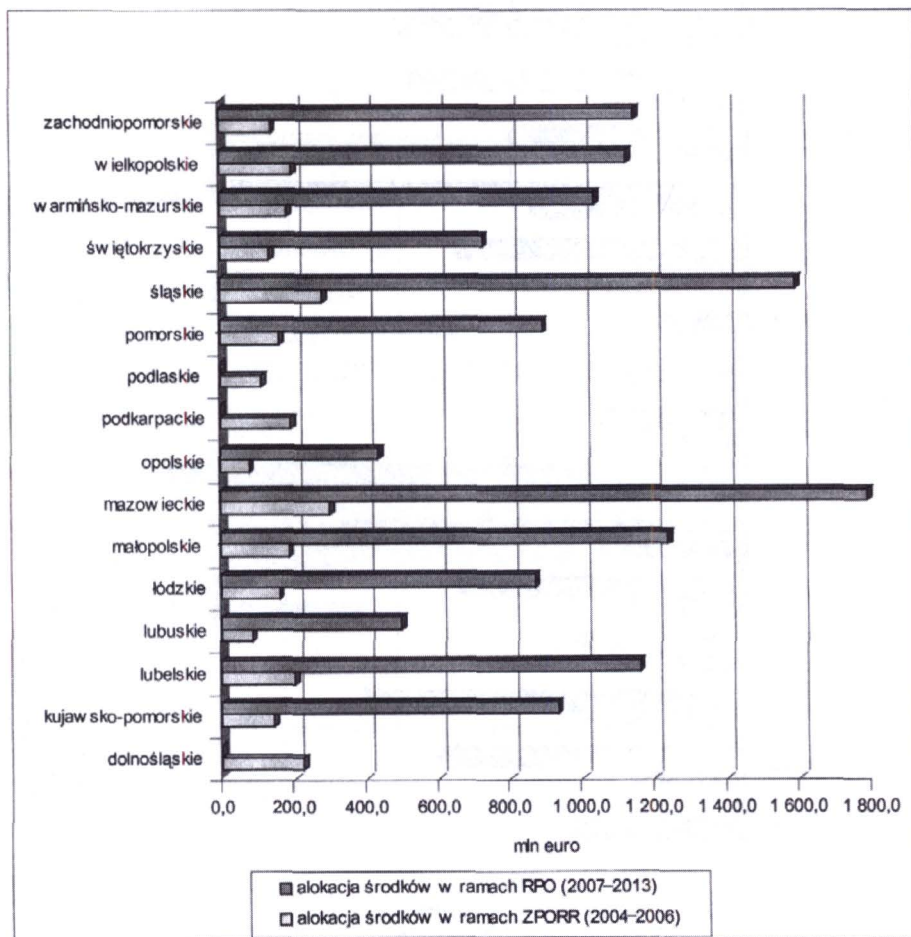
Rys. 5. Finansowanie 16 regionalnych programów operacyjnych. Źródło: [6].

Alokacja środków, jaka została zaplanowana w ramach RPO na lata 2007–2013, jest ponad 5,5-rzy większa od środków, jakie Polska otrzymała na realizację działań w ramach trwających do końca 2006 r. zintegrowanych programów operacyjnych rozwoju regionalnego.

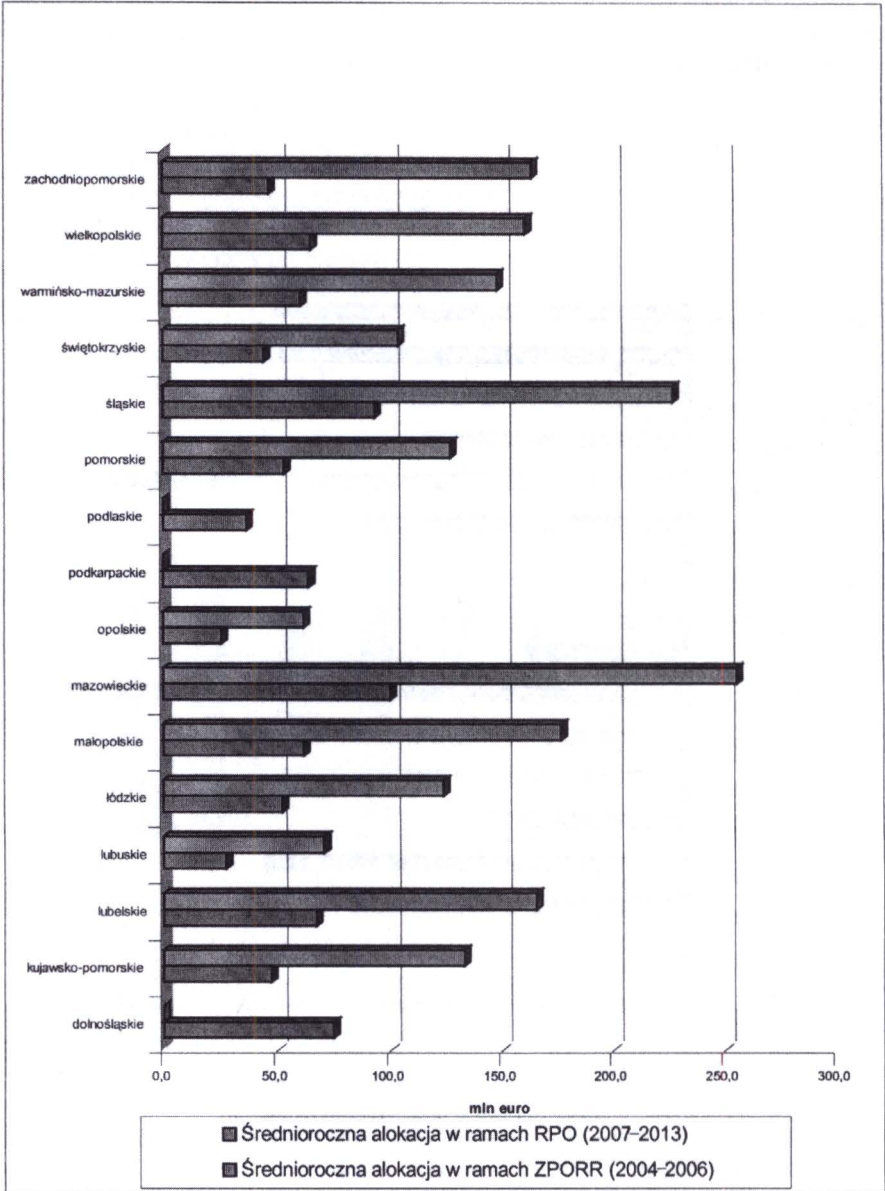
Na rysunku 6 pokazano wielkość alokacji środków według RPO i ZPORR. Wynika z niego, iż najwięcej środków otrzyma województwo mazowieckie, a następnie śląskie i małopolskie. Najmniejsza alokacja przypadnie natomiast dla województwa opolskiego, czyli im większy region (województwo), tym więcej dostaje środków.

Porównywane okresy programowania różnią się od siebie liczbą lat i nie są planowane równomiernie na rok lecz będą miały tendencję wzrostową. Pomimo to wielkość planowanych środków uwzględniono w rozliczeniu rocznym. Można wtedy zauważyć, że dla niektórych województw, np. zachodniopomorskiego planowana alokacja jest ponad 3-krotnie większe niż obecna. Natomiast średnio środki zaplanowane na realizację regionalnych programów operacyjnych są większe prawie o 250% od środków na reali-

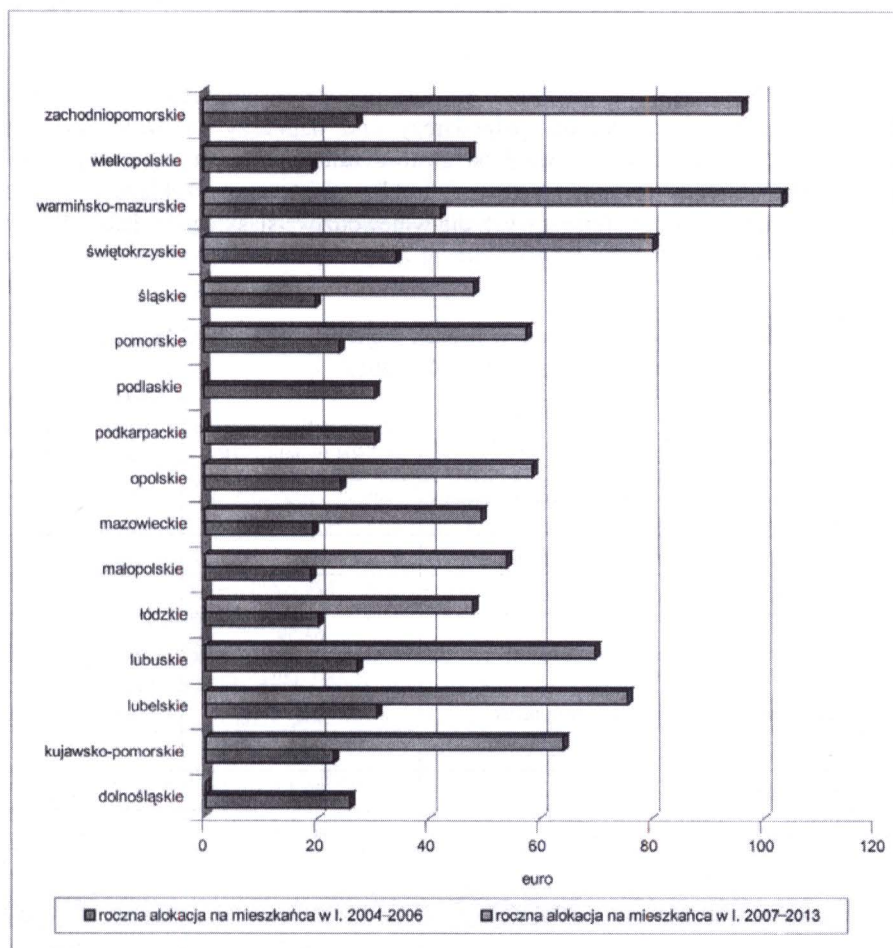
zowane zintegrowane programy operacyjne rozwoju regionalnego. Średnioroczną alokację w podziale na poszczególne województwa zaprezentowano na rysunku 7, a roczną alokację środków przypadająca na 1 mieszkańca w podziale na poszczególne województwa w latach 2004–2006 oraz 2007–2013 na rysunku 8.

Rys. 6. Alokacja środków w podziale na poszczególne województwa w ramach regionalnych programów operacyjnych (2007–2013) oraz zintegrowanych programów operacyjnych rozwoju regionalnego (2004–2006). Brak aktualnych danych o alokacji w ramach RPO dla województw : podlaskiego, podkarpackiego i dołnośląskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie [6].

Rys. 7. Średnioroczna alokacja środków w podziale na poszczególne województwa w ramach regionalnych programów operacyjnych (2007–2013) oraz zintegrowanych programów operacyjnych rozwoju regionalnego (2004–2006). Brak aktualnych danych o alokacji w ramach RPO dla województw : podlaskiego, podkarpackiego i dolnośląskiego. Źródło: opracowanie własne na podstawie [6].

Rys. 8. Roczna alokacja środków przypadająca na 1 mieszkańca w podziale na poszczególne województwa w latach 2004–2006 oraz 2007–2013. Źródło: opracowanie własne na podstawie [6].

Porównując różną alokację środków z populacją mieszkańców danego województwa, można zauważyć, iż najwięcej środków na jednego mieszkańca przypadnie w województwach: warmińsko-mazurskim, zachodniopomorskim, świętokrzyskim i lubelskim. Dla województwa zachodniopomorskiego alokacja środków będzie prawie czterokrotnie większa niż w ramach programu ZPORR.

Biorąc pod uwagę fakt, iż województwa: warmińsko-mazurskie, świętokrzyskie, lubelskie, tworzące tzw. ścianę wschodnią, będą mogły również skorzystać z środków, które są dla nich zaplanowane w PO Rozwój Polski Wschodniej, można stwierdzić, iż regiony te zyskają najwięcej w nowym okresie programowania.

Natomiast województwa: małopolskie, mazowieckie, wielkopolskie i śląskie, które otrzymają największą pulę środków ogółem, w powyższym zestawieniu plasują się na końcu.

Należy jednak pamiętać, że polityka regionalna UE zmierza do wyrównywania proporcji między regionami, a województwa małopolskie, mazowieckie, wielkopolskie i śląskie notują najwyższy wzrost gospodarczy oraz najniższy wskaźnik bezrobocia. Jednakże ww. województwa z uwagi na gęstość zaludnienia oraz uprzemysłowienie borykają się z innymi, nie mniej ważnymi problemami, czego przykładem może być planowany podział środków finansowych dla województwa śląskiego na lata 2007–2013 (tabela 4).

Tabela 4. Przykładowy podział środków w ramach projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007–2013

Lp.	PRIORYTETY Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2007 – 2013	Poziom dofinansowania EFRR (w mln EUR)	Podział procentowy alokacji EFRR
1.	Priorytet 1. Badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość	286,16	18%
2.	Priorytet 2. Społeczeństwo informacyjne	190,77	12%
3.	Priorytet 3. Turystyka	63,59	4%
4.	Priorytet 4. Kultura	63,59	4%
5.	Priorytet 5. Środowisko	317,96	20%
6.	Priorytet 6. Zrównoważony rozwój miast	158,98	10%
7.	Priorytet 7. Transport	270,26	17%
8.	Priorytet 8. Edukacja	79,49	5%
9.	Priorytet 9. Zdrowie i rekreacja	63,59	4%
10.	Priorytet 10. Pomoc techniczna	47,69	3%
11.	Rezerwa programowa	47,69	3%
12.	Całość programu	1 589,77	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie [12].

Z powyższego zestawienia wynika, że najważniejszymi priorytetami dla regionu są działania związane z ochroną środowiska i transportem oraz rozwój i wykorzystanie nowoczesnych technologii.

Zakończenie

W związku z pracami nad dokumentami operacyjnymi na szczeblu krajowym oraz przygotowaniem województw do nowego okresu budżetowego Unii Europejskiej na lata 2007–2013, trwają prace nad Regionalnymi Programami Operacyjnymi poszczególnych województw na lata 2007–2013.

Regionalne programy operacyjne województw mają być wyrazicielem finansowo-technicznym zapisów strategii rozwoju województw i stanowić będą instrument realizacji najważniejszych postanowień strategii rozwoju kraju.

RPO 2007–2013, w przeciwieństwie do tworzonego na szczeblu centralnym Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004–2006 (ZPORR), tworzone są samodzielnie przez samorządy regionalne. Pozwala to na dostosowanie zapisów RPO do faktycznych potrzeb i możliwości rozwoju województw, a tym samym skuteczniejszego i bardziej racjonalnego wykorzystania regionalnych zasobów dla dalszego ich rozwoju. W ramach RPO będą finansowane projekty jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw oraz innych instytucji i organizacji publicznych i prywatnych.

Literatura

1. Ciepielecka M., *Polityka regionalna i strukturalna Wspólnoty Europejskiej*, [w:] *Unia Europejska. Przygotowania Polski do członkostwa*, red. nauk. Kawecka-Wyrzykowska E., Synowiec E., Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego, Warszawa 2001.
2. Głębicka K., Grewiński M., *Europejska polityka regionalna*, Dom Wydawniczy ELIPSA, Warszawa 2003.
3. Jankowska A., Kierzkowski T., Knopik R., *Fundusze strukturalne Unii Europejskiej*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2005.
4. Krystowski K., *Polskie podmioty gospodarcze w świetle pomocy strukturalnej Unii Europejskiej*, [w:] *Fundusze Unii Europejskiej*, red. nauk. J. Babiak, Wydawnictwo Studio Emka, Warszawa 2006.
5. Materiały szkoleniowe z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, Katowice 2004.
6. Materiały z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2006.
7. Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004–2006 (NPR), przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14.01.2003 r.
8. Pancer-Cybulska E., *Uwarunkowania procesów integracji Polski z Unią Europejską na poziomie regionalnym i lokalnym*, Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław 2005.
9. Ryszkiewicz A., *Przygotowanie Polski do wykorzystania środków z funduszy strukturalnych*, [w:] *Polska w Unii Europejskiej. Uwarunkowania i możliwości po 2004 roku*, red. nauk. Wojtkowska-Łodej G., Wydawnictwo SGH, Warszawa 2003.
10. Sitte R., Ziegler A., *Die Europäischen Strukturfonds in der Bundesrepublik Deutschland in Förderzeitraum 1994–1999*, 1995.
11. Skrzypek J., *Jak korzystać z funduszy strukturalnych UE. Programy operacyjne dla przedsiębiorstw w teorii i praktyce*, Wydawnictwo Twigger, Warszawa 2004.
12. Wstępny projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007–2013, Katowice 2006.
13. Rozporządzenia Rady Unii Europejskiej nr 1260/1999 z dnia 21.06.1999 r.
14. <http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/nss/>.